

Cirkulärnr: 1989:119
Diariernr: 1989:2205
Handläggare: Janne Rusk
Avdsek: KT Gatu
Datum: 1989-10-24
Mottagare: Trafiksamordnare
Socialnämnden
Skolstyrelsen
Inköpsavdelningen
Rubrik: Registrerande och kvittoskrivande taxameter i taxifordon

Registrerande och kvittoskrivande taxameter i taxifordon

Trafiksäkerhetsverket har utfärdat föreskrifter om taxametrar och nationella typgodkännanden av dessa. Kravet är att taxameterna ska vara såväl kvittoskrivande som registrerande. Utrustningen är obligatorisk i fordon som används i taxitrafik, dvs i personbilsregistrerade och som lätt lastbil registrerade fordon.

Riksdagen har uttalat att dispens från taxameterkravet ska kunna ges om fordonet uteslutande används för avtalsbundna transporter, där ersättningen bestäms på annat sätt än med hjälp av taxameter, exempelvis vid skolskjutsning. Ett fordon som erhållit dispens får inte användas för vanliga taxitransporter. Transportrådet kan i sina föreskrifter ge generell dispens från taxameterkravet för vissa slags transporter eller fordon. Transportrådet har ännu inte tagit ställning till om generell dispens ska ges till fordon som uteslutande används för skolskjutsning. Länsstyrelsen kan härutöver ge dispens från taxameterkravet i enskilda fall om särskilda skäl till dispens föreligger.

I Trafiksäkerhetsverkets föreskrifter anges bl a följande krav på taxameterna.

- Taxametern ska efter varje avslutat uppdrag skriva ut kvitto med minst följande innehåll
 - a) företagets eller beställningscentralens namn och organisationsnummer
 - b) datum
 - c) förarens identitet
 - d) använd taxa
 - e) tidpunkt då uppdrag påbörjats resp avslutats
 - f) under uppdrag tillryggalagd vägsträcka
 - g) slutlig summa med särredovisning av avgift för framkörning
- Kvittot ska vara utformat så att sambandet mellan debiterat pris och utförd prestation tydligt framgår.
- Taxameter ska registrera data om varje uppdrag så att uppgifterna på kvittot för uppdraget kan rekonstrueras i efterhand.
- Registrerade data ska kunna överföras till ett administrativt datasystem.
- Om taxameter är försedd med kreditkortsläsare, ska taxametern vara så konstruerad att slutavräkning för kreditkortsresor kan ske endast i samband med kreditkortsavläsning. Vid samordnade transporter ska en sådan taxameter kunna registrera uppgifter om olika kunders och resenärers identitet.

Till föreskrifterna kan följande kommentarer ges

- Det är inget krav att kvittot ska utvisa start- och målpunkt för resan.
- Den tillryggalagda vägsträckan avser hela uppdragets längd och ej enbart den sträcka resenären åkt.

- Föreskrifterna säger inget om vilken ersättningsform eller taxa som ska tillämpas.
- Taxametern ska skriva ut ett kvitto även om taxametern inte använts för att räkna fram ersättnings storlek (ex.vis vid fast pris).
- Föreskrifterna anger inget om hur överföringen till det administrativa datasystemet ska ske eller hur en säker efterbehandling ska säkerställas.
- Föreskrifterna ställer inget krav på att kreditkortsläsare ska finnas men om utrustningen finns ska den uppfylla föreskrifternas krav.
- Det finns i föreskrifterna inget krav på att taxametern ska kunna fördela kostnaden mellan olika kunder vid samordnade transporter.
- Föreskrifterna säger inget om när eller hur många gånger under transporten kreditkortet ska avläsas.
- Föreskrifterna anger inte huruvida alla kunders eller resenärers identitet måste anges vid samordnade transporter.

För bussregistrerade fordon finns inget krav på att de ska vara utrustade med taxameter när de utför beställningstrafik. Det finns dock inget hinder mot att man i avtal ställer krav på sådan utrustning även i dessa fordon för att säkerställa en mera tillförlitlig redovisning och bättre möjligheter till kontroll och uppföljning.

Det finns en handfull olika fabrikat av registrerande taxametrar på marknaden. Ingen av dem är ännu typgodkänd. Systemen är lite olika uppbyggda men i de flesta taxametrar finns utrymmen för att lägga in kompletterande uppgifter utöver de som lagstiftningen kräver. De olika fabrikaten har olika lösningar för att registrera och överföra data till ett administrativt datasystem. Så har t ex i ett av systemen taxametern ingen egen minneskapacitet och varje köruppdrag överförs direkt via radiolänk till en dator. Några andra fabrikat har en minneskasett som kan tömmas i en persondator eller via telenätet till en databyrå. I ett fabrikat ligger minnet integrerat i taxametern och töms via telenätet till en databyrå eller persondator.

De tre största och vanligast förekommande fabrikaten är Halda, K G Knutsson och Trancometer. Samtliga dessa kan tömmas till Kommundatas administrativa kreditresesystem.

Som stor kund till taxiföretagen kan och bör kommunerna ställa krav på såväl taxameterutrustningen som den redovisning dessa ska ge. Vilka krav som ska ställas beror på hur verksamheten är organiserad, vem som svarar för beställningsmottagning och samordning av resor och vilken teknik som används samt vilken typ av avtal som har tecknats med entreprenören. Det går därför inte att upprätta någon generellt giltig kravspecifikation på taxametrar och vilken redovisning dessa ska ge. Nedanstående reflexioner kan vara ett stöd för den som ska upprätta en kravspecifikation på taxametrar och redovisning av kommunala köruppdrag.

Med registrerande taxameter kan en mera tillförlitlig redovisning erhållas för färdtjänstuppdrag. Bussregistrerade fordon som används inom färdtjänsten bör därför vara utrustade med en registrerande taxameter.

Med kreditkort kan redovisningen göras ännu mera tillförlitlig. Man bör därför kräva att fordonen ska vara utrustade med kreditkortsläsare. Man bör också i avtalet ställa krav på att samtliga resenärer och kunder, för vilka samhället har ett betalningsansvar, ska registreras. Om en resenär vid resa har glömt sitt kreditkort och kundens och resenärens identitet registreras manuellt, så ska detta framgå av redovisningen.

I föreskrifterna ställs inga krav på säkerhet i efterbehandlingen sedan köruppdragen tömts ur taxametrarna. Det är därför viktigt att kommunen ställer krav eller får insyn

så att efterbehandlingen blir tillförlitlig. Det kan ske genom att de registrerade uppgifterna krypteras i taxametern eller i tömningsprogrammet.

I taxameterna registreras uppgifter om resorna och transportererna som kan användas för att ta fram statistik för kontroll och produktionsuppföljning. Statistikbearbetningen bör kunna göras av kommunen eller databyrå som kommunen anlitar. För att detta ska vara möjligt ska alla uppgifter om varje körning kunna erhållas på diskett eller via modem till IBM PC på filer i ASCII-format. Om entreprenören tömmer taxametern hos Kommundata bör man avtala sig till att få tillgång till materialet. Om entreprenören tar fram statistik så måste det av avtalet klart framgå vilken statistik som ska redovisas. Den statistik som här omtalats får ej förväxlas med den specifikation över köruppdragen som ska åtfölja en samlingsfaktura.

Det är önskvärt att man i taxameterna kan registrera varifrån och vart resenären har åkt. Uppgiften är nödvändig för att kunna göra en kontroll av de utförda transportererna men är också värdefull för att kartlägga resmönster och ta fram underlag för framtida planering och upphandling av transporter. En taxameter bör därför kunna registrera start- och målpunkt för resan med hjälp av en områdeskod med minst tre siffror. Är området mycket stort kan flera siffror behövas för registreringen.

När samordning av samhällsbetalda resor sker måste kostnaderna för transportuppdragen fördelas mellan olika betalningsansvariga. Genom att ställa krav på kreditkortsläsarens användning kan man få ett förfinat underlag för att fördela kostnaderna för transporten mellan olika betalningsansvariga. Detta kan uppnås om kreditkortet avläses både vid resans början och slut och att resenärernas restid eller ressträcka registreras. Man kan i avtalet även föreskriva att taxametern inte får slås på förrän efter en kreditkortsläsning men ersättningen måste då också vara baserad på detta.

Det är viktigt att man har en strategi och organisationsstruktur för hela verksamheten klar innan man ställer alltför detaljerade krav på olika delar i systemet. En del av de funktioner och de krav på redovisning som man kan ställa på taxameterna kan man också välja att lägga på ett bokningsregister i beställningscentralen.

Några allmängiltiga krav vi i nuläget bör ställa på de taxametrar som installeras i fordonen som används vid kommunala köruppdrag kan sammanfattas i följande punkter.

- Fordonet ska vara utrustat med taxameter av godkänd typ.
- Taxametern ska vara utrustad med kreditkortsläsare.
- Taxametern ska med hjälp av en områdeskod kunna registrera start- och målpunkt för resan.
- Från taxameter överförda data ska vara skyddade mot manipulering.
- Uppgifter om transportuppdragen ska kunna erhållas på diskett eller via modem till IBM PC på filer i ASCII-format.
- Taxameter ska för kreditkortsresenär kunna ange dennes ressträcka.

De kommuner som avser att ställa krav på taxameterna som går utöver TSVs föreskrifter bör snarast informera om detta till de entreprenörer som kan komma i fråga för kommunala köruppdrag.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Kommunaltekniska avdelningen

Jane Cederqvist

Janne Rusk